σε σκόνη σε ζωοτροφές. Από το σύνολο της σχετικής κανονιστικής ρυθμίσεως προκύπτει πράγματι ότι στόχος της είναι όχι μόνο η διάθεση ενός προϊόντος και η αποσυμφόρηση της γαλακτοκομικής αγοράς, αλλά επίσης η χρησιμοποίηση του προϊόντος για οικονομικά επωφελείς σκοπούς, δηλαδή για να διατίθενται στους κτηνοτρόφους σύνθετες ζωοτροφές, πλούσιες σε πρωτεΐνες καλής ποιότητας και σε συμφέρουσα τιμή. Υπό τις συνθήκες αυτές, η πραγματοποίηση του σκοπού να διατίθεται το πλεόνασμα αποκορυφωμένου γάλακτος δεν αρκεί μόνη της για να τύχει του ευεργετήματος της κοινοτικής ενισχύσεως ένα προϊόν ακατάλληλο για κατανάλωση από τα ζώα καθόσον περιέχει κάποια τοξική ουσία.

3. Η παράγραφος 5, του άρθρου 2 του κανονισμού 986/68, περί θεσπίσεως των γενικών κανόνων σχετικά με τη χορήγηση ενισχύσεων για το αποκορυφωμένο γάλα και το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη που προορίζεται για τη διατροφή ζώων, σύμφωνα με την οποία «κάθε προϊόν που αναφέρεται στην παράγραφο 1 και τυγχάνει ενισχύσεως δεν δύναται να χρησιμοποιηθεί παρά μόνο για τη διατροφή ζώων», εφαρμόζεται επίσης στο «αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη, που έχει μετουσιωθεί» και το οποίο αναφέρεται στην παράγραφο 1, στοιχείο γ), του ίδιου άρθρου. Συνεπώς, δεν υπάρχει καμιά διαφορετική μεταχείριση ανάμεσα στο μετουσιωμένο αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη και στο αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη που χρησιμοποιείται για τη διατροφή ζώων, διότι αμφότερα τα προϊόντα, για να δικαιούνται κοινοτικής ενισχύσεως, πρέπει να είναι χρησιμοποιήσιμα για τη διατροφή ζώων.

Στην υπόθεση 45/82,

ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΩΡΩΝ, εκπροσωπούμενο από τον A. Bos, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την έδρα της πρεσβείας των Κάτω Χωρών,

προσφεύγον,

κατά

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, εκπροσωπούμενης από τον Jean-François Verstrynge, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Oreste Montalto, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, κτίριο Jean Monnet, Plateau du Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 81/1047/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 16ης Νοεμβρίου 1981 (ΕΕ L 375, σ. 33), περί εκκαθαρίσεως των λογαριασμών που υπέβαλε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στο πλαίσιο των δαπανών του οικονομικού έτους 1974 που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), τμήμα εγγυήσεων,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, P. Pescatore, A. O'Keeffe και U. Everling, προέδρους τμήματος, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due και K. Bahlmann, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: S. Rozès
γραμματέας: P. Heim

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

I — Πραγματικά περιστατικά και έγγραφη διαδικασία

α) Εισαγωγή

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 729/70 του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 1970, περί χρηματοδοτήσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/005, σ. 93), περιέχει, μεταξύ άλλων, διατάξεις σχετικές με τις χρηματοδοτήσεις μέσω του ΕΓΤΠΕ, τμήμα εγγυήσεων, των παρεμβάσεων που προορίζονται για τη ρύθμιση των γεωργικών αγορών. Συγκεκριμένα, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, και του άρθρου 5, παράγραφος 2, η Επιτροπή θέτει στη διάθεση των κρατών μελών τις αναγκαίες πιστώσεις προκειμένου οι υπηρεσίες και οργανισμοί που έχουν υποδειχθεί να προβαίνουν, σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες και τις εθνικές νομοθεσίες, στις πληρωμές που προβλέπονται από τον κανονισμό· τα κράτη μέλη, από την πλευρά τους, μεριμνούν ώστε οι πιστώσεις να χρησιμοποιούνται χωρίς καθυστέρηση και αποκλειστικά για τους προβλεπόμενους σκοπούς καθώς και να διαβιβάζουν περιοδικά στην Επιτροπή τα έγγραφα που είναι σχετικά με τις πληρωμές που έχουν πραγματοποιηθεί και κυρίως τους ετήσιους λογαριασμούς συνοδευόμενους από τα αναγκαία για την εκκαθάρισή τους έγγραφα. Βάσει των ανωτέρω εγγράφων, η Επιτροπή είναι αρμόδια να εκκαθαρίζει τους λογαριασμούς των υπηρεσιών και οργανισμών.

Στην προκειμένη υπόθεση η διαφορά αφορά την πληρωμή την οποία έχει πραγματοποιήσει η ολλανδική κυβέρνηση στο προαναφερόμενο πλαίσιο, σαν χορήγηση ενισχύσεως για τη μεταποίηση αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη σε ζωοτροφές. Η ενίσχυση αυτή προβλέπεται από το άρθρο 10, παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82), και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του για το εν λόγω οικονομικό έτος έχουν θεσπιστεί με τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 986/68 του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1968 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 120) και 990/72 της Επι-

τροπής, της 15ης Μαΐου 1972 (JO L 115 της 17. 5. 1972).

Ως προς το λογαριασμό που υπέβαλε η ολλανδική κυβέρνηση για το οικονομικό έτος 1974 (ΕΓΤΠΕ, τμήμα εγγυήσεων), η Επιτροπή, με την απόφασή της 81/1047/ ΕΟΚ της 16ης Νοεμβρίου 1981 (που κοινοποιήθηκε στις 2 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους), δεν δέχθηκε να εκκαθαρίσει κονδύλιο 4 255 909,86 φιορινίων το οποίο αφορά ενίσχυση που χορηγήθηκε σε ολλανδική βιομηχανία παρασκευής ζωοτροφών από αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη. Η απόφαση αυτή αποτελεί αντικείμενο της παρούσας προσφυγής.

β) Πραγματικά περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά που προκάλεσαν τη διαφορά δεν αμφισβητούνται και προκύπτουν τόσο από όσα εκθέτει το προσφεύγον όσο και από τη «συνοπτική έκθεση που αφορά τα πορίσματα των προπαρασκευαστικών εργασιών για την εκκαθάριση των λογαριασμών ΕΓΤΠΕ, τμήμα εγγυήσεων για τα οικονομικά έτη 1974 και 1975» (έγγραφο VI/208/80 — FR).

Στο πλαίσιο του προαναφερόμενου συστήματος ενισχύσεων, η εταιρεία «Trouw en Co», η οποία παρασκευάζει σύνθετες τροφές και εδρεύει στο Putten των Κάτω Χωρών, χρησιμοποιούσε κατά την κρίσιμη εποχή, ήδη από μακρού χρόνου και σε μεγάλη κλίμακα, αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη για την παρασκευή τροφής για μόσχους, η οποία να αντικαθιστά το γάλα.

Ο προαναφερόμενος κανονισμός (ΕΟΚ) 990/72 ορίζει στο άρθρο του 4, παράγραφος 1, στοιχείο α), ότι κάθε σύνθετη ζωοτροφή που παρασκευάζεται με αποκορυφωμένο γάλα ή αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη, για να δικαιούται κοινοτικής ενισχύσεως, πρέπει να περιέχει μεταξύ άλλων τουλάχιστον 2 % άμυλο. Η Trouw, για να ανταποκρίνεται στην υποχρέωση αυτή, στο αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη της σύνθετης τροφής προσέθετε 2 έως 2,5 % αμύλου αραβοσίτου σε ζελατίνη, το οποίο αγόραζε τακτικά από δύο προμηθευτές. Επειδή σε δεδομένη στιγμή ο ένας από τους δύο προμηθευτές δεν ήταν σε θέση να παραδώσει προϊόν δικής του παρασκευής, παρέδωσε στην Trouw ένα προϊόν που είχε παρασκευαστεί από κάποια αγγλική εταιρεία και το οποίο έφερε τον ίδιο κωδικό αριθμό. Ο ίδιος όμως κωδικός αριθμός δεν προσδιόριζε καθόλου το ίδιο προϊόν γιατί η κωδικοποίηση που χρησιμοποιείται στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν αντιστοιχεί με αυτήν που χρησιμοποιείται στην υπόλοιπη Ευρώπη· το άμυλο που έχει παραδοθεί με τον τρόπο αυτό ήταν στην πραγματικότητα ένα βιομηχανικό προϊόν, για την καταπολέμηση μυκήτων κατά την κατασκευή κόλλας και μπρικέτας, στο οποίο είχε προστεθεί σε ποσοστό 0,05 % μια τοξική ουσία, ο φαινυλοξικός υδράργυρος. Η Trouw δεν αντιλήφθηκε την ανωμαλία του προϊόντος αυτού και, μεταξύ 28ης Μαΐου και 13ης Ιουλίου 1974, για την παραγωγή 7 385 300 κιλών σύνθετης τροφής για μόσχους, χρησιμοποίησε 60 000 κιλά αμύλου μολυσμένου με υδράργυρο καθώς και 173 000 κιλά μη μολυσμένου αμύλου και εισέπραξε για το προϊόν της την κοινοτική ενίσχυση που αντιστοιχούσε στην ποσότητα αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη, η οποία είχε χρησιμοποιηθεί σχετικά.

Το λάθος ανακαλύφθηκε μόλις τον Ιούλιο του 1974 ύστερα από τη γνωστοποίηση περιπτώσεων ασθένειας και θνησιμότητας σε μόσχους που είχαν διατραφεί με την εν λόγω τροφή. Μόλις αποδείχθηκε αυτό, η Trouw διέκοψε την παραγωγή της τροφής αυτής και απέσυρε από την αγορά τις παρτίδες που είχαν παραχθεί κατά την κρίσιμη περίοδο και δεν είχαν χρησιμοποιηθεί ακόμη από τους αγοραστές. Η ολλανδική δικαστική αρχή άσκησε κατά της Trouw ποινική δίωξη για παράβαση της εσωτερικής νομοθεσίας περί ζωοτροφών και κατά τη διαδικασία (η οποία όμως δεν συνεχίστηκε μέχρι εκδόσεως αποφάσεως,

διότι η εισαγγελική αρχή παραιτήθηκε, της κατασχέθηκαν τα υφιστάμενα αποθέματα προϊόντων. Οι ολλανδικές διοικητικές αρχές, από την πλευρά τους, έλαβαν μέτρα κτηνιατρικού ελέγχου και, μεταξύ άλλων, έκριναν ακατάλληλα για κατανάλωση τα όργανα των μόσχων που είχαν διατραφεί με την εν λόγω τροφή· αντίθετα, οι ολλανδικές αρχές δεν έκριναν ότι έπρεπε να προβούν στην αναζήτηση της κοινοτικής ενισχύσεως που είχε καταβληθεί στην Trouw.

Η Επιτροπή δεν δέχθηκε να εκκαθαρίσει το κονδύλιο του λογαριασμού που αφορά την ενίσχυση αυτή, θεωρώντας ότι δυνάμει τόσο των αιτιολογικών σκέψεων, όσο και των άρθρων του κανονισμού (ΕΟΚ) 990/72, η κοινοτική ενίσχυση εξαρτάται αφενός μεν από τη χρησιμοποίηση του αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη για τη διατροφή ζώων, αφετέρου δε από το αν οι σύνθετες τροφές που παράγονται από αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη εμφανίζουν σύνθεση χαρακτηριστική των ζωοτροφών και είναι απευθείας χρησιμοποιήσιμες για τη διατροφή αυτή, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση λόγω της παρουσίας τοξικού συστατικού στην τροφή.

Η ολλανδική κυβέρνηση δεν συμμερίζεται τη γνώμη της Επιτροπής και άσκησε την παρούσα προσφυγή, η οποία πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 5 Φεβρουαρίου 1982.

γ) Η διαδικασία

Μετά την ακρόαση της γενικής εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε την έναρξη της προφορικής διαδικασίας χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Ζήτησε όμως από την Επιτροπή να προσκομίσει πριν από τη συνεδρίαση δύο έγγραφα.

II — Αιτήματα των διαδίκων

Η *ολλανδική κυβέρνηση* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να ακυρώσει την απόφαση 81/1047/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 16ης Νοεμβρίου 1981, (ΕΕ L 375, σ. 33), περί εκκαθαρίσεως των λογαριασμών που υπέβαλε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στο πλαίσιο των δαπανών του οικονομικού έτους 1974, οι οποίες χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα εγγυήσεων, στο μέτρο που η Επιτροπή παρέλειψε να εκκαθαρίσει το ποσό των 4 255 409,86 φιορινίων, το οποίο αναφέρεται στο στοιχείο 1 της προσφυγής, ως χορήγηση ενισχύσεως για τη μεταποίηση αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη σε ζωοτροφή·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Η *Επιτροπή* των ΕΚ ζητεί από το Δικαστήριο:

— να κρίνει την προσφυγή αβάσιμη·

— να καταδικάσει το προσφεύγον στα δικαστικά έξοδα.

III — Ισχυρισμοί και επιχειρήματα των διαδίκων

Η *ολλανδική κυβέρνηση*, με το μοναδικό λόγο της προσφυγής της, υποστηρίζει ότι οι επίδικες δαπάνες δεν έχουν εκκαθαριστεί, παρόλο που έχουν διενεργηθεί σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες κανονιστικές διατάξεις. Από τις διατάξεις αυτές δεν προκύπτει ότι μπορεί να τεθεί προϋπόθεση σχετικά με την ποιότητα των ζωοτροφών. Συνεπώς, η μη εκκαθάριση των δαπανών αυτών συνιστά παράβαση των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 3 και 5 του κανονισμού (ΕΟΚ) 729/70, του άρθρου 2 του κανο-

νισμού (ΕΟΚ) 986/68 και του άρθρου 4 του κανονισμού (ΕΟΚ) 990/72.

Το προσφεύγον στηρίζει το λόγο αυτό στις διαφορές που υπάρχουν στη διατύπωση μεταξύ των διατάξεων που διέπουν το επίδικο ζήτημα. Πράγματι, το άρθρο 10 του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 και η πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (ΕΟΚ) 986/68 κάνουν λόγο για «αποκορυφωμένο γάλα ... *που χρησιμοποιείται για τη διατροφή ζώων*»· το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο δ), και η πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (ΕΟΚ) 986/68 περιέχουν τις εκφράσεις «αποκορυφωμένο γάλα ... *που χρησιμοποιήθηκε για την παρασκευή σύνθετων τροφών*» και «αποκορυφωμένο γάλα ... *που προορίζεται για τη διατροφή ζώων*» το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ), του κανονισμού 990/72 ορίζει απεναντίας ότι «θεωρούνται σύνθετες ζωοτροφές τα προϊόντα που είναι απευθείας χρησιμοποιήσιμα για τη διατροφή ζώων».

Λαμβανομένων υπόψη των διαφορών που υπάρχουν στη διατύπωση των προαναφερόμενων διατάξεων καθώς και των διαφορών στη διατύπωση αυτών των ίδιων άρθρων στις διάφορες γλώσσες της Κοινότητας, δύσκολα αποδεικνύεται αν κατά την ερμηνεία των διατάξεων αυτών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αποκλειστικά η προϋπόθεση που επιβάλλει το γάλα σε σκόνη να έχει πράγματι χρησιμοποιηθεί στην παρασκευή σύνθετων ζωοτροφών ή αν πρέπει επίσης στη συνέχεια η σύνθετη ζωοτροφή να έχει πράγματι χρησιμοποιηθεί ως ζωοτροφή.

Εν πάση περιπτώσει, είναι εντελώς βέβαιο ότι στην προκειμένη περίπτωση το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη, αφού είχε μεταποιηθεί σε σύνθετη ζωοτροφή, είχε πράγματι χρησιμοποιηθεί σαν ζωοτροφή και επομένως δεν είχε χρησιμοποιηθεί για διατροφή ανθρώπων· έπεται ότι ο σκοπός της σχετικής κανονιστικής ρυθμίσεως — δηλαδή η αποσυμφόρηση της γαλακτοκομικής αγοράς — είχε επιτευχθεί.

Το προσφεύγον ισχυρίζεται επιπλέον:

— ότι το παρασκευασθέν προϊόν τηρούσε τους όρους ελέγχου που αφορά το άρθρο 8 του κανονισμού 990/72·

— ότι τα ολλανδικά δικαστήρια θα απέρριπταν εν πάση περιπτώσει οποιαδήποτε αγωγή στρεφόμενη κατά της Trouw, της οποίας η καλή πίστη είναι αναμφισβήτητη·

— ότι μόνο το ένα τρίτο του προϊόντος για το οποίο αμφισβητείται η ενίσχυση περιείχε μολυσμένο άμυλο ενώ τα δύο τρίτα ήσαν άμεμπτα·

— ότι δεν σημειώθηκαν θανατηφόρα περιστατικά που να οφείλονται στην κατανάλωση του εν λόγω προϊόντος γιατί το ποσοστό θνησιμότητας των μόσχων είχε παραμείνει κανονικό κατά την κρίσιμη περίοδο.

Η *Επιτροπή* αντιτείνει ότι το προσφεύγον εκθέτει με ελλιπή τρόπο τις κανονιστικές διατάξεις που διέπουν το επίδικο ζήτημα, ενώ μια πλήρης αναφορά μπορεί να οδηγήσει σε αποτελέσματα αντίθετα από αυτά που επιδιώκει η ολλανδική κυβέρνηση. Πράγματι, κατά την Επιτροπή, το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 ορίζει ότι χορηγούνται ενισχύσεις για το αποκορυφωμένο γάλα και το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή ζώων μόνο «αν τα προϊόντα αυτά ανταποκρίνονται σε ορισμένες προϋποθέσεις». Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 986/68, ο οποίος θεσπίζει τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση των ενισχύσεων αυτών, στο άρθρο 2, παράγραφος 4, τονίζει ότι τα σύνθετα τρόφιμα στα οποία περιέχεται αποκορυφωμένο γάλα πρέπει να ανταποκρίνονται σε «ελάχιστες προδιαγραφές ως προς τη σύνθεσή τους». Επιπλέον, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 990/72, περί των λεπτομερειών χορηγήσεως ενισχύσεων για το αποκορυφωμένο γάλα που μεταποιείται σε σύνθετες τροφές και για το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη που προορίζεται για τη διατροφή ζώων, περιέχει στο προοίμιο τις ακόλουθες αιτιολογικές σκέψεις:

«Εκτιμώντας ότι πρέπει να εξασφαλίζεται ότι το αποκορυφωμένο γάλα και το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη, για τα οποία

χορηγούνται ενισχύσεις, χρησιμοποιούνται πράγματι για τη διατροφή ζώων· ότι, για το σκοπό αυτό, είναι αναγκαίο να καθοριστούν οι προϋποθέσεις στις οποίες πρέπει να ανταποκρίνονται τα ανωτέρω προϊόντα· ότι πρέπει συνεπώς να προβλεφθεί ότι δικαιούνται ενισχύσεων μόνο το αποκορυφωμένο γάλα και το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη μεταποιημένα σε σύνθετες ζωοτροφές σύμφωνα με ορισμένους κανόνες ή το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη που χρησιμοποιείται ύστερα από μετουσίωση· ...»

«Εκτιμώντας ότι στην περίπτωση που το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη ή το αποκορυφωμένο γάλα χρησιμοποιούνται στην παρασκευή σύνθετων ζωοτροφών, οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται μόνο αν οι τροφές ανταποκρίνονται σε ορισμένες προδιαγραφές που συνήθως τηρούνται στη βιομηχανία ως προς τη σύνθεση των σύνθετων ζωοτροφών ...»

Το πρώτο άρθρο, παράγραφοι 1 και 2, του ίδιου αυτού κανονισμού ορίζει συγκεκριμένα ότι:

«1. Για το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη χορηγούνται ενισχύσεις μόνο αφού έχει μετουσιωθεί ... ή έχει χρησιμοποιηθεί για την παρασκευή σύνθετων ζωοτροφών υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 4.

2. Για το αποκορυφωμένο γάλα που χρησιμοποιείται για την παρασκευή σύνθετων ζωοτροφών χορηγούνται ενισχύσεις μόνο αν η σύνθετη τροφή ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις του άρθρου 4»,

ενώ το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 990/72 είναι διατυπωμένο ως εξής:

«Θεωρούνται σύνθετες ζωοτροφές υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο δ), του κανονισμού (ΕΟΚ) 986/68, τα προϊόντα:

α) τα οποία περιέχουν λιγότερο από 80 % αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη στο οποίο προστίθενται τουλάχιστον:

— 5 % λιπαρές ουσίες μη βουτυρικές και τουλάχιστον 2 % άμυλο ή διογκωμένο άμυλο,

ή

— 2,5 % λιπαρές ουσίες μη βουτυρικές και τουλάχιστον 2 % άμυλο ή διογκωμένο άμυλο στην περίπτωση που είναι ενσωματωμένο, για 100 κιλά αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη, 2,5 κιλά άλευρα μηδικής ή άλευρα φυτικά υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 2, στοιχείο α),

β) τα οποία εμφανίζουν σύνθεση χαρακτηριστική των ζωοτροφών,

γ) που είναι απευθείας χρησιμοποιήσιμα για τη διατροφή ζώων και τα οποία δεν θα μεταποιηθούν ούτε θα αναμειχθούν προτού χρησιμοποιηθούν κατά το στάδιο της γεωργικής εκμεταλλεύσεως ή της κτηνοτροφικής εκμεταλλεύσεως ή της παχύνσεως.»

Η Επιτροπή θεωρεί ότι αρκεί απλή ανάγνωση των διατάξεων αυτών για να συναχθεί ότι στερείται οιασδήποτε βάσεως η άποψη, σύμφωνα με την οποία οι κοινοτικοί κανονισμοί δεν ορίζουν καμία προϋπόθεση ως προς την ποιότητα των σύνθετων τροφών που παράγονται με αποκορυφωμένο γάλα ή με αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη. Στην πραγματικότητα, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, το δικαίωμα για κοινοτική ενίσχυση πηγάζει από το γεγονός της προσθήκης αποκορυφωμένου γάλακτος σε σύνθετη τροφή που έχει τα χαρακτηριστικά των ζωοτροφών και που είναι απευθείας χρησιμοποιήσιμη για τη διατροφή των ζώων· συνεπώς, η προσθήκη στη σύνθετη τροφή, έστω τυχαία, ενός προϊόντος που έχει για αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της χρησιμοποιήσεώς του για τη διατροφή ζώων, συνεπάγεται τη μη χορήγηση ενισχύσεως.

Ως προς τους στόχους της σχετικής κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως, η Επιτροπή αποκρούει την άποψη που υποστηρίζει το προσφεύγον και την οποία θεωρεί πολύ στενή. Ο κοινοτικός νομοθέτης, πράγματι, δεν περιορίζει την παρέμβασή του στο να επιτυγχάνει οιαδήποτε απορρόφηση των

πλεονασμάτων ενός προϊόντος, αλλά αποβλέπει, απεναντίας, στη χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων αυτών γάλακτος για ωφέλιμους εμπορικούς σκοπούς, έτσι ώστε, αφενός μεν να μην παρακινεί τους παραγωγούς να αυξάνουν την παραγωγή, αφετέρου δε να ενθαρρύνει την παραγωγή κρέατος σε λογικές τιμές. Αυτό προκύπτει από το σύνολο της σχετικής κανονιστικής ρυθμίσεως και ιδίως από τη 2η και 3η αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (ΕΟΚ) 986/68.

Η Επιτροπή αποκρούει εξάλλου ότι υπάρχει αντίφαση ανάμεσα στις διατυπώσεις των κανονισμών του 1968 που έχουν προαναφερθεί και τη διατύπωση του κανονισμού 990/72. Συγκεκριμένα, οι πρώτες διατυπώσεις — ουσιαστικά παρόμοιες — σημαίνουν χωρίς αμφιβολία ότι *το αποκορυφωμένο γάλα και το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη,* για να δικαιούνται ενισχύσεως, πρέπει να έχουν χρησιμοποιηθεί για την παρασκευή σύνθετων ζωοτροφών, ενώ η έκφραση που περιέχεται στον κανονισμό 990/72 ορίζει ότι οι σύνθετες αυτές τροφές πρέπει να είναι απευθείας χρησιμοποιήσιμες για τη διατροφή ζώων.

Η Επιτροπή θεωρεί ακόμη ότι, για την εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 990/72, πρέπει να εξετάζεται αν η παρουσία οιασδήποτε ποσότητας υδράργυρου μπορεί να επιτραπεί στις ζωοτροφές χωρίς να προσβάλλεται ο όρος σύμφωνα με τον οποίο η σύνθετη τροφή για τη διατροφή ζώων πρέπει να είναι απευθείας χρησιμοποιήσιμη. Κατά την κρίσιμη περίοδο, η οδηγία 74/63/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1973 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/010, σ. 136) δεν ίσχυε ακόμη και το ζήτημα ρυθμιζόταν από τις εθνικές νομοθεσίες. Έτσι στις Κάτω Χώρες, ο «Verordening Veevoeder 1970», που εκδόθηκε από τη διεύθυνση του «Produktschap voor Veevoeder» και κυρώθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου 1970, υπ' αριθ. J 1740, από τον υπουργό γεωργίας και αλιείας, όπως ίσχυε τότε στο άρθρο του 5, παράγραφος 1, απαγόρευε απολύτως, μεταξύ άλλων, την παρασκευή ζωοτροφών που να περιέχουν υδράργυρο. Επομένως, ακόμη και από την άποψη αυτή, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, δεν είναι δυνατό να υποστηρίζεται ότι τροφές που περιέχουν υδράργυρο ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 990/72.

Η Επιτροπή κατακρίνει, τέλος, τη στάση της κυβερνήσεως των Κάτω Χωρών γιατί, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, οι ολλανδικές υπηρεσίες, παρόλο που ήσαν ενήμερες για την υπόθεση αυτή το 1974, σε σημείο που είχαν εκφράσει επιφύλαξη έναντι της Trouw σχετικά ακριβώς με το ζήτημα αυτό, δεν είχαν ειδοποιήσει καθόλου σχετικά το ΕΓΤΠΕ, του οποίου οι υπάλληλοι ανακάλυψαν τα περιστατικά μόλις τον Απρίλιο 1979 κατά τη διενέργεια ενός ελέγχου.

Η *ολλανδική κυβέρνηση* με την απάντησή της αντιτείνει ότι από τη διατύπωση του άρθρου 10, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 («χορηγούνται ενισχύσεις για το αποκορυφωμένο γάλα και για το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη ... που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή ζώων, αν τα προϊόντα αυτά ανταποκρίνονται σε ορισμένες προϋποθέσεις») δεν συνάγεται κανένα επιχείρημα υπέρ της απόψεως της Επιτροπής. Πράγματι, τα προϊόντα που πρέπει να ανταποκρίνονται σε ορισμένες προϋποθέσεις δεν είναι οι σύνθετες τροφές που παρασκευάζονται αλλά το αποκορυφωμένο γάλα και το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη που πρόκειται να μεταποιηθούν.

Κατά το προσφεύγον, αντίθετα, η σχετική κανονιστική ρύθμιση ερμηνεύεται μόνο υπό το φως του πραγματικού της στόχου που είναι η αποσυμφόρηση της γαλακτοκομικής αγοράς παρέχοντας στο πλεονασματικό προϊόν άλλες διεξόδους πλην της καταναλώσεως για διατροφή ανθρώπων. Αυτό προκύπτει ιδίως από την κανονιστική ρύθμιση σχετικά με τη μετουσίωση του αποκορυφωμένου γάλακτος, η οποία αρκεί μόνη της και παρέχει δικαίωμα για ενίσχυση, ανεξάρτητα της χρησιμοποιήσεως ή

όχι του μετουσιωμένου γάλακτος για τη διατροφή ζώων. Δεν είναι, επομένως, δυνατό να κατανοηθεί για ποιο λόγο η μετουσίωση και η μεταποίηση του αποκορυφωμένου γάλακτος θα υπόκεινταν σε διαφορετικούς κανόνες. Οι προϋποθέσεις που αφορούν την ποιότητα των σύνθετων ζωοτροφών, που παρασκευάζονται μέσω μεταποιήσεως αποκορυφωμένου γάλακτος, αποβλέπουν επομένως αποκλειστικώς στη διασφάλιση ότι το μεταποιημένο αυτό γάλα δεν θα μπορεί πλέον να εξυπηρετεί άλλες χρήσεις εκτός από τη διατροφή ζώων. Στο πλαίσιο αυτό δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αν η Trouw, για την παρασκευή της τροφής της για μόσχους, είχε χρησιμοποιήσει μετουσιωμένο γάλα, θα είχε δικαίωμα σε κοινοτική ενίσχυση παρόλο που το τελικό προϊόν δεν ήταν χρησιμοποιήσιμο για τη διατροφή ζώων. Δεν είναι δυνατό να δικαιολογείται μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση.

Η ίδια η Επιτροπή, εξάλλου, δέχεται ότι η κοινοτική ενίσχυση για τη μεταποίηση του αποκορυφωμένου γάλακτος δεν εξαρτάται από την απόδειξη ότι το τελικό προϊόν χρησιμοποιήθηκε πράγματι για τη διατροφή ζώων, διότι αρκεί η σύνθετη τροφή να είναι «χρησιμοποιήσιμη» για το σκοπό αυτό. Η αποδοχή της ανωτέρω απόψεως, επομένως, καθιστά αδάσιμη την άποψη της καθής για τους στόχους της σχετικής κανονιστικής ρυθμίσεως, καθόσον η ενθάρρυνση της παραγωγής κρέατος σε λογικές τιμές μπορεί να ληφθεί υπόψη μόνο αν απαιτείται πράγματι η πραγματική χρησιμοποίηση στον τομέα της διατροφής ζώων.

Κατά το προσφεύγον, δεν είναι δυνατό επίσης να υποστηριχθεί ότι η χορήγηση ενισχύσεων, ακόμη και για τη μεταποίηση αποκορυφωμένου γάλακτος σε ζωοτροφές που δεν έχουν τα ελάχιστα ποιοτικά χαρακτηριστικά, καταλήγει να υποκινεί περισσότερο την ήδη πλεονασματική παραγωγή γάλακτος σε σκόνη. Η ενίσχυση δεν αποβλέπει στην πραγματικότητα να υποστηρίζει το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη αλλά απλώς να του εξασφαλίζει ένα επίπεδο τιμών που να του επιτρέπει να ανταγωνίζεται άλλα προϊόντα σαφώς φθηνότερα· κατά συνέπεια, το κόστος παραγωγής κρέατος δεν μειώνεται καθόλου από τη χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων. Η σύνθετη τροφή, εξάλλου, η οποία παράγεται με μεταποίηση του αποκορυφωμένου γάλακτος, μπορεί να καταστεί άχρηστη για τη διατροφή ζώων, για πολλούς λόγους, σε στάδια μεταγενέστερα της παραγωγής. Στις περιπτώσεις αυτές όμως δεν είναι δυνατό να μη χορηγηθεί ενίσχυση παρόλον ότι δεν επιτυγχάνεται ο σκοπός για την παραγωγή φθηνού κρέατος.

Ως προς την εθνική νομοθεσία, η ολλανδική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το άρθρο 5 του «Verordening Veevoeder» του 1970, που έχει αναφερθεί, δεν περιέχει απόλυτη απαγόρευση προσθήκης υδράργυρου στις ζωοτροφές· εν πάση περιπτώσει, η ανωτέρω απαγόρευση αναφέρεται σε εκούσιες προσθήκες και όχι σε τυχαίες. Η κατάσχεση των αποθεμάτων του προϊόντος από τις ολλανδικές αρχές δεν συνεπαγόταν παραδοχή των ελαττωμάτων του κατεστημένου προϊόντος γιατί είχε διενεργηθεί βάσει απλής υπόνοιας για παράβαση των σχετικών εθνικών διατάξεων, παράβαση η οποία τελικά δεν αποδείχθηκε.

Το προσφεύγον παρατηρεί, επικουρικώς, ότι το υπό κρίση προϊόν είχε μολυνθεί μόνο κατά το ένα τρίτο, έτσι ώστε η ενίσχυση μπορούσε να μην είχε χορηγηθεί, το πολύ, κατά το ίδιο αυτό ποσοστό.

Η ολλανδική κυβέρνηση διαβεβαιώνει, τέλος, για την καλή της πίστη στην υπόθεση αυτή· η ενίσχυση καταβλήθηκε γιατί, ύστερα από προσεκτική εκτίμηση, κρίθηκε ότι οφειλόταν· αν σε κάποια δεδομένη στιγμή οι αρχές εξέφρασαν γραπτές επιφυλάξεις έναντι της Trouw, η εξήγηση είναι ότι τότε είχε γίνει η δικαστική κατάσχεση

του προϊόντος, της οποίας η ακριβής αιτία ήταν άγνωστη και δημιουργούσε υπόνοιες για πλημμέλειες ικανές να παρακωλύσουν την καταβολή της ενισχύσεως· όταν στη συνέχεια αποδείχθηκε ότι δεν συνέτρεχε τέτοια περίπτωση, άρθηκε και η επιφύλαξη. Η Επιτροπή, από την πλευρά της, δεν «αγνοούσε» καθόλου την υπόθεση για την οποία είχε γίνει πολύς λόγος στον τύπο, κυρίως λόγω του γεγονότος ότι η Ιταλία είχε κλείσει τα σύνορά της στα ολλανδικά κρέατα μόσχου, τα οποία είχαν κριθεί επικίνδυνα. Ο έλεγχος εκ μέρους των υπηρεσιών του ΕΓΤΠΕ, άλλωστε, είχε διενεργηθεί ακριβώς γιατί η Επιτροπή επιθυμούσε να γνωρίσει όλες τις λεπτομέρειες της υποθέσεως. Εξάλλου, ήταν εντελώς άχρηστο οι ολλανδικές αρχές να ειδοποιήσουν το ΕΓΤΠΕ για τις επιφυλάξεις που είχαν εκφράσει διότι αποτελούσαν μέτρο καθαρά προστατευτικό και προσωρινό.

Η *Επιτροπή* στην ανταπάντησή της αντιτείνει ότι η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση στο σχετικό τομέα, μολονότι αποσκοπεί να διευκολύνει την απορρόφηση των πλεονασμάτων γάλακτος σε σκόνη, αποβλέπει επίσης στο να μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο κανονικά τα προϊόντα που παράγονται με μεταποίηση των πλεονασμάτων γάλακτος, καθώς και στο να ευνοεί την παραγωγή κρέατος σε λογικές τιμές. Η απόδειξη των ανωτέρω συνάγεται από τη σχέση ανάμεσα στο ύψος της ενισχύσεως, την ανώτατη τιμή και την τιμή των παρόμοιων ζωοτροφών, όπως καθορίζεται από το άρθρο 2, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 986/68, καθώς και από τη διατύπωση της δεύτερης αιτιολογικής σκέψεως του ίδιου κανονισμού. Επομένως, ζωοτροφές που περιέχουν υδράργυρο, καθόσον είναι θλαβερές, δεν είναι σε θέση να επιτύχουν τους σκοπούς αυτούς ούτε να συναγωνιστούν καθ' οιοδήποτε τρόπο με άλλες ζωοτροφές. Το γεγονός ότι η χορήγηση της ενισχύσεως δεν εξαρτάται από την απόδειξη της πραγματικής χρησιμοποιήσεως του τελικού προϊόντος για τη διατροφή ζώων δεν αναιρεί την άποψη ότι η κοινοτική ρύθμιση επιδιώκει τους προαναφερόμενους σκοπούς, διότι η ενθάρρυνση της παραγωγής κρέατος σε λογικές τιμές μπορεί να επιτευχθεί ακόμη και με τη φροντίδα το προϊόν της μεταποιήσεως των πλεονασμάτων γάλακτος να είναι χρησιμοποιήσιμο για τη διατροφή ζώων.

Η Επιτροπή τονίζει ιδίως ότι για να αποκτηθεί δικαίωμα σε ενίσχυση οι εν λόγω σύνθετες τροφές πρέπει, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 990/72 να εμφανίζουν σύνθεση χαρακτηριστική των ζωοτροφών και να είναι απευθείας χρησιμοποιήσιμες για τη διατροφή ζώων. Και η τροφή που περιέχει υδράργυρο δεν ανταποκρίνεται ούτε στη μία ούτε στην άλλη προϋπόθεση.

Όσον αφορά το επιχείρημα που αντλεί από την κανονιστική ρύθμιση περί μετουσιώσεως, η Επιτροπή αντιτάσσει ότι το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 990/72 περιέχει λεπτομερείς διατάξεις δυνάμει των οποίων η μετουσίωση πρέπει να γίνεται αποκλειστικώς με προσθήκη προϊόντων που να επιτρέπουν τη διατροφή των ζώων. Έπεται ότι η ρύθμιση αυτή επιδιώκει τους ίδιους σκοπούς με τη ρύθμιση περί της μεταποιήσεως του αποκορυφωμένου γάλακτος. Μια σύνθετη τροφή που παρασκευάζεται από μετουσιωμένο γάλα, στο οποίο προστίθεται υδράργυρος, δεν ανταποκρίνεται στις διατάξεις του προαναφερόμενου άρθρου, καθόσον για τη τροφή χρησιμοποιείται γάλα που έχει μετουσιωθεί αντικανονικά. Υπό την έννοια αυτή, το πρόβλημα της Trouw δεν θα άλλαζε καθόλου αν στο προϊόν της είχε χρησιμοποιήσει μετουσιωμένο γάλα αντί για αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη. Το αν η προσθήκη του υδράρ-

γυρου ήταν εκούσια ή τυχαία είναι επίσης χωρίς καμιά σημασία.

Το επιχείρημα του προσφεύγοντος σχετικά με ενδεχόμενες μολύνσεις του τελικού προϊόντος, οι οποίες μπορεί να εξακριβωθούν ύστερα από τη φάση της παραγωγής, είναι αλυσιτελές εφόσον η σχετική κανονιστική ρύθμιση προβλέπει ότι ο έλεγχος πρέπει να διενεργείται κατά την παρασκευή των σύνθετων τροφών ή κατά τη μετουσίωση του γάλακτος και όχι αργότερα. Κατά τη στιγμή επομένως που το τελικό προϊόν είναι έτοιμο πρέπει να είναι και «χρησιμοποιήσιμο» για τη διατροφή ζώων, ενώ μια ενδεχόμενη μόλυνση που προκαλείται στη συνέχεια δεν κωλύει τη χορήγηση της ενισχύσεως.

Ως προς την εθνική νομοθεσία, η Επιτροπή θεωρεί ότι η διατύπωση του ολλανδικού νόμου καλύπτει οιαδήποτε προσθήκη υδράργυρου στις ζωοτροφές, συνειδητή ή μη, και ότι η απαγόρευση προσθήκης υδράργυρου είναι ουσιαστικά απόλυτη διότι, παρόλο που το άρθρο 33 του νόμου προβλέπει γενικά τη δυνατότητα να επιτρέπονται παρεκκλίσεις, η ολλανδική κυβέρνηση δεν έχει επιτρέψει ποτέ παρεκκλίσεις σχετικά με την προσθήκη υδράργυρου.

Όσον αφορά, τέλος, το ζήτημα εκτιμήσεως της στάσεως του προσφεύγοντος, η Επιτροπή τονίζει ότι η επιφύλαξη που είχαν διατυπώσει οι ολλανδικές αρχές έναντι της Trouw δεν είχε ανακοινωθεί ποτέ στις υπηρεσίες του ΕΓΤΠΕ, κατά παράβαση των υποχρεώσεων που πηγάζουν από το άρθρο 5 της συνθήκης ΕΟΚ, και ότι η εν λόγω επιφύλαξη δεν είχε γίνει σαν προστατευτικό μέτρο κατόπιν της κατασχέσεως, αλλά αργότερα, μετά από την απόφαση να μη ζητηθεί η επιστροφή της ενισχύσεως και ακριβώς ενόψει ενδεχομένων αντιρρήσεων εκ μέρους της Επιτροπής.

Η καθής δεν έχει απαντήσει, ούτε με το υπόμνημα αντικρούσεως ούτε με την απάντησή της, στο επιχείρημα του προσφεύγοντος σχετικά με την ποσότητα της εν λόγω τροφής που είχε παραχθεί κατά την κρίσιμη περίοδο και η οποία είχε μολυνθεί και στο συνακόλουθο ζήτημα κατά ποιο μέτρο μπορούσε να μη χορηγηθεί η υπό κρίση ενίσχυση. Ενδείκνυνται όμως, για μια διεξοδική εξέταση, να αναφερθούν οι παρατηρήσεις που περιέχονται σχετικά στην προαναφερόμενη «συνοπτική έκθεση». Οι υπηρεσίες της Επιτροπής υποστήριξαν στην έκθεση αυτή ότι οι υπολογισμοί των ολλανδικών αρχών που απέβλεπαν στο να διακρίνουν τις μολυσμένες από τις μη μολυσμένες ποσότητες στηρίζονται σε υποθέσεις που δεν μπορούν να αποδειχθούν από τα γεγονότα, λαμβανομένου υπόψη ότι τα αποτελέσματα της δειγματοληψίας των αποθεμάτων των προϊόντων στις Κάτω Χώρες, κατά την εποχή των ενδίκων περιστατικών, δεν ήταν σε θέση να προσδιορίσουν τις ποσότητες που θα μπορούσαν να είχαν παρασκευαστεί αποκλειστικά με μη μολυσμένο άμυλο. Υπό τις συνθήκες αυτές θεωρείται αναπόφευκτο ότι η ποιότητα της σύνθετης τροφής «που είναι απευθείας χρησιμοποιήσιμη για τη διατροφή ζώων» δεν μπορεί να γίνει δεκτή για το σύνολο της παραγωγής κατά την κρίσιμη περίοδο.

IV — Προφορική διαδικασία

Η κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τον Adriaan Bos, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Jean-François Verstrynge, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, ανέπτυξαν τις προφορικές παρατηρήσεις τους στη συνεδρίαση της 23ης Νοεμβρίου 1982.

Η γενική εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις της στη συνεδρίαση της 18ης Ιανουαρίου 1983.

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 5 Φεβρουαρίου 1982, η κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών άσκησε, δυνάμει του άρθρου 173, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή ακυρώσεως της αποφάσεως 81/1047 της Επιτροπής, της 16ης Νοεμβρίου 1981, περί εκκαθαρίσεως των λογαριασμών που υπέβαλε το βασίλειο των Κάτω Χωρών στο πλαίσιο των δαπανών του οικονομικού έτους 1974 που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα εγγυήσεων (ΕΕ L 375, σ. 33), κατά το ότι η Επιτροπή δεν εκκαθάρισε κονδύλιο 4 255 409,86 φιορινίων, το οποίο αντιστοιχεί σε ενίσχυση για τη μεταποίηση σε ζωοτροφές αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη.

2 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι κατά την εποχή των επιδίκων περιστατικών η ολλανδική εταιρεία «Trouw en Co» χρησιμοποιούσε αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη για την παραγωγή σύνθετης τροφής για μόσχους και για το λόγο αυτό εισέπραττε την κοινοτική ενίσχυση, η οποία προβλέπεται από τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82), 986/68 του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1968 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 120) και 990/72 της Επιτροπής, της 15ης Μαΐου 1972 (JO L 115, σ. 1).

3 Κατ' εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α), του προαναφερόμενου κανονισμού (ΕΟΚ) 990/72, το οποίο προβλέπει ότι κάθε σύνθετη ζωοτροφή που παρασκευάζεται από αποκορυφωμένο γάλα, για να τύχει κοινοτικής ενισχύσεως, πρέπει να περιέχει τουλάχιστο 2 % άμυλο, η Trouw προσέθετε στη σύνθεση του προϊόντος της 2 έως 2,5 % αμύλου αραβοσίτου σε ζελατίνη που αγόραζε από τακτικούς προμηθευτές.

4 Μεταξύ 28ης Μαΐου και 13ης Ιουλίου 1974, κατόπιν σφάλματος ενός προμηθευτή που της παρέδωσε άμυλο αραβοσίτου το οποίο προοριζόταν για βιομηχανική χρήση πλην της παρασκευής τροφίμων και το οποίο περιείχε μια τοξική ουσία, το φαινυλοξικό υδράργυρο, η Trouw χρησιμοποίησε 60 000 κιλά του ανωτέρω μολυσμένου αμύλου καθώς και 173 000 κιλά μη μολυσμένου αμύλου για την παραγωγή 7 385 000 κιλών τροφής για μόσχους.

5 Όταν αποκαλύφθηκε το γεγονός αυτό, διακόπηκε η παραγωγή της τροφής για μόσχους και αποσύρθηκαν από την αγορά οι παρτίδες του προϊόντος που δεν είχαν ακόμη χρησιμοποιηθεί. Κατά της Trouw ασκήθηκε ποινική δίωξη για

παράβαση της εθνικής νομοθεσίας περί ζωοτροφών και κατασχέθηκαν τα εναπομένοντα αποθέματα του προϊόντος. Επειδή όμως η εισαγγελική αρχή έκρινε ότι η Trouw είχε ενεργήσει καλόπιστα και χωρίς υπαιτιότητα, σταμάτησε περαιτέρω την ποινική δίωξη.

6 Οι ολλανδικές διοικητικές αρχές έλαβαν, εξάλλου, μέτρα κτηνιατρικού ελέγχου για να περιορίσουν τις επικίνδυνες συνέπειες από τη διάθεση στο εμπόριο της μολυσμένης τροφής, αλλά δεν έκριναν επιβεβλημένο να προβούν στην αναζήτηση της κοινοτικής ενισχύσεως που είχε ήδη καταβληθεί στην επιχείρηση.

7 Η Επιτροπή στηρίχθηκε στις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 990/72, οι οποίες προβλέπουν ότι η κοινοτική ενίσχυση εξαρτάται από το αν οι ζωοτροφές που παρασκευάζονται με αποκορυφωμένο γάλα εμφανίζουν σύνθεση χαρακτηριστική των ζωοτροφών και είναι απευθείας χρησιμοποιήσιμες για τη διατροφή ζώων, και έκρινε ότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν συνέτρεχαν εν προκειμένω λόγω της παρουσίας τοξικού συστατικού εντός της τροφής και, επομένως, δεν δέχθηκε να εκκαθαρίσει το κονδύλιο των λογαριασμών που αφορά την ενίσχυση αυτή.

8 Η ολλανδική κυβέρνηση στηρίζει την προσφυγή ακυρώσεως της αποφάσεως περί μη εκκκαθαρίσεως στα ακόλουθα επιχειρήματα:

α) οι κανονιστικές διατάξεις που διέπουν το θέμα είναι διφορούμενες και ενίοτε αντιφατικές, έτσι ώστε από τη διατύπωσή τους δεν μπορεί να συναχθεί η αρχή ότι οι ζωοτροφές που παρασκευάζονται με αποκορυφωμένο γάλα, για να δικαιούνται κοινοτικής ενισχύσεως, πρέπει να τηρούν ορισμένους όρους σχετικά με την ποιότητα και τη σύνθεσή τους·

β) οι ανωτέρω διατάξεις πρέπει, συνεπώς, να ερμηνεύονται υπό το φως των στόχων που επιδιώκει ο κοινοτικός νομοθέτης. Έτσι, οι στόχοι αυτοί δεν αποβλέπουν στη σωστή διατροφή των ζώων, αλλά ουσιαστικά στην αποσυμφόρηση της γαλακτοκομικής αγοράς και στη διάθεση των πλεονασμάτων του προϊόντος·

γ) δεδομένου ότι στην προκειμένη περίπτωση έχει επιτευχθεί ο σκοπός αυτός, καθόσον το αποκορυφωμένο γάλα έχει χρησιμοποιηθεί στην παρασκευή ζωοτροφών και έτσι είναι αδύνατο να χρησιμοποιηθεί για τη διατροφή ανθρώπων, ορθώς έχει καταβληθεί η κοινοτική ενίσχυση·

δ) επειδή επίσης αποδείχθηκε ότι το ατύχημα οφείλεται αποκλειστικώς σε υπαιτιότητα του προμηθευτή λαμβάνοντας υπόψη την καλή πίστη της Trouw και την έλλειψη υπαιτιότητάς της, δεν ήταν δυνατό να μην της χορηγηθεί η ενίσχυση.

9 Επικουρικώς, η ολλανδική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η τροφή που είχε παραχθεί κατά την κρίσιμη περίοδο ήταν εν μέρει μόνο μολυσμένη, διότι το ένα τρίτο μόνο του αμύλου που είχε χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή της είχε υποστεί επεξεργασία με υδράργυρο. Επομένως, το ανάλογο μέρος της κοινοτικής ενισχύσεως, το οποίο αντιστοιχεί στο μη μολυσμένο τμήμα της τροφής, ορθώς έχει καταβληθεί και, κατά συνέπεια, το εν λόγω κονδύλιο των λογαριασμών πρέπει να εκκαθαριστεί εν μέρει τουλάχιστον.

10 Το πρώτο επιχείρημα του προσφεύγοντος στηρίζεται στις διαφορές που υπάρχουν στη διατύπωση μεταξύ ορισμένων διατάξεων των κανονισμών που διέπουν το επίδικο ζήτημα. Πράγματι, στους κανονισμούς (ΕΟΚ) 804/68 και 986/68 σημειώνονται οι εκφράσεις αποκορυφωμένο γάλα «που χρησιμοποιείται για» ή «που προορίζεται για» τη διατροφή ζώων, ή ακόμη «που χρησιμοποιήθηκε για την παρασκευή σύνθετων τροφών» (για ζώα)· επιπλέον, το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ), του κανονισμού 990/72 θεωρεί ως σύνθετες ζωοτροφές τα προϊόντα «που είναι απευθείας χρησιμοποιήσιμα» για τη διατροφή των ζώων. Το προσφεύγον κρίνει ότι, επειδή οι διατάξεις αυτές είναι αντιφατικές, δεν είναι δυνατό να συναχθεί αν το αποκορυφωμένο γάλα, για να δικαιούται ενισχύσεως, πρέπει απλώς να «προορίζεται» για τη διατροφή των ζώων ή αν πρέπει επίσης να «έχει πράγματι χρησιμοποιηθεί» για την εν λόγω διατροφή.

11 Επί του σημείου αυτού παρατηρείται ότι τα κείμενα, τα οποία αναφέρει η ολλανδική κυβέρνηση, χωρίς να αποκλείουν την έννοια της ποιότητας των τροφών που παράγονται από αποκορυφωμένο γάλα, δεν παρουσιάζουν ούτε διαφορές ούτε αντιφάσεις σχετικά με την ανάγκη η τροφή που παράγεται από αποκορυφωμένο γάλα να ανταποκρίνεται σε ορισμένες προϋποθέσεις που αφορούν την ποιότητά της και τη σύνθεσή της και ιδίως τον προορισμό της για τη διατροφή ζώων.

12 Πράγματι, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 986/68, ο οποίος ορίζει τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση των επιδίκων ενισχύσεων, στο άρθρο 2, παράγραφος 4, ορίζει ότι τα σύνθετα τρόφιμα στα οποία χρησιμοποιείται αποκορυφωμένο γάλα, για να

δικαιούνται ενισχυσεως, πρέπει να ανταποκρίνονται σε «ορισμένες ελάχιστες προδιαγραφές ως προς τη σύνθεσή τους». Η ίδια αυτή αρχή επιβεβαιώνεται στην 3η και στην 5η αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (ΕΟΚ) 990/72.

13 Επιπλέον, το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2 του τελευταίου αυτού κανονισμού ορίζει ότι το αποκορυφωμένο γάλα που χρησιμοποιείται για την παρασκευή σύνθετων ζωοτροφών δεν δικαιούται ενισχύσεων παρά μόνο αν οι τροφές αυτές ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις του άρθρου 4. Η διάταξη αυτή, προσδιορίζοντας τις ελάχιστες προϋποθέσεις σχετικά με τη σύνθεση και την ποιότητα των εν λόγω τροφών, ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι πρέπει να εμφανίζουν «σύνθεση χαρακτηριστική των ζωοτροφών» και να είναι «απευθείας χρησιμοποιήσιμες για τη διατροφή ζώων».

14 Από τα ανωτέρω έπεται ότι οι προαναφερόμενοι κανονισμοί προβλέπουν προϋποθέσεις ποιότητας και συνθέσεως, οι οποίες δεν συντρέχουν στην περίπτωση τροφής ακατάλληλης για κατανάλωση από τα ζώα, καθόσον περιέχει κάποια τοξική ουσία στο ποσοστό που αναφέρεται πιο πάνω.

15 Η διαπίστωση αυτή συμφωνεί με την εθνική νομοθεσία, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 990/72 όσον αφορά τη «χαρακτηριστική σύνθεση των σύνθετων ζωοτροφών». Πράγματι, η νομοθεσία που ίσχυε στις Κάτω Χώρες κατά την εποχή των επιδίκων περιστατικών, δηλαδή ο «Verordening Veevoeder 1970» (κανονισμός περί ζωοτροφών) του Produktschap voor Veevoeder, απαγόρευε ρητά με το άρθρο 5, παράγραφος 2, οιαδήποτε προσθήκη υδράργυρου στις ζωοτροφές.

16 Επομένως, το επιχείρημα που αντλείται από την υποτιθέμενη διφορούμενη διατύπωση των εφαρμοστέων διατάξεων δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

17 Το επιχείρημα που στηρίζεται στους στόχους του συστήματος των υπό κρίση ενισχύσεων δεν μπορεί επίσης να γίνει δεκτό. Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι η πραγματοποίηση του σκοπού να διατίθεται το πλεόνασμα αποκορυφωμένου γάλακτος δεν αρκεί μόνη της για να συντρέξουν οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση κοινοτικής ενισχύσεως. Από το σύνολο της σχετικής κανονιστικής ρυθμίσεως και ιδίως από τη 2η και την 3η αιτιολογική σκέψη του κανονισμού (ΕΟΚ) 986/68, προκύπτει πράγματι ότι στόχος της είναι όχι μόνο η διάθεση ενός προϊόντος και η αποσυμφόρηση της γαλακτοκομικής αγοράς, αλλά επίσης η χρησιμοποίηση του προϊόντος για οικονομικά επωφελείς σκοπούς,

δηλαδή για να διατίθενται στους κτηνοτρόφους σύνθετες ζωοτροφές πλούσιες σε πρωτεΐνες καλής ποιότητας και σε συμφέρουσα τιμή.

18 Το προσφεύγον ισχυρίζεται ακόμη ότι, δυνάμει των προαναφερόμενων κανονισμών, η μετουσίωση του αποκορουφωμένου γάλακτος, η οποία προβλέπεται εναλλακτικά με τη χρησιμοποίησή του για την παρασκευή σύνθετων τροφών, αρκεί από μόνη της για να γεννηθεί το δικαίωμα για ενίσχυση εφόσον δεν είναι αναγκαίο το μετουσιωμένο γάλα να είναι επίσης «χρησιμοποιήσιμο για τη διατροφή ζώων». Το προσφεύγον συνάγει από αυτό ότι αν για την παραγωγή σύνθετων τροφών απαιτούνται κι άλλες προϋποθέσεις, το αποτέλεσμα θα ήταν να καθιερώνεται απαράδεκτη άνιση μεταχείριση μεταξύ του μετουσιωμένου γάλακτος και του γάλακτος που χρησιμοποιείται για την παραγωγή σύνθετων τροφών.

19 Ως προς το σημείο αυτό παρατηρείται ότι η παράγραφος 5, του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 986/68 — παράγραφος η οποία παρεμβλήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1038/72 του Συμβουλίου, της 18ης Μαΐου 1972 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/008, σ. 5) — σύμφωνα με την οποία «κάθε προϊόν που αναφέρεται στην παράγραφο 1 και τυγχάνει ενισχύσεως δεν δύναται να χρησιμοποιηθεί παρά μόνο για τη διατροφή ζώων», εφαρμόζεται επίσης στο «αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη που έχει μετουσιωθεί» και το οποίο αναφέρεται στην παράγραφο 1, στοιχείο γ), του ίδιου άρθρου. Συνεπώς, η προβαλλόμενη διαφορά ανάμεσα στο μετουσιωμένο αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη και στο αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη που χρησιμοποιείται για τη διατροφή των ζώων δεν υπάρχει, διότι αμφότερα τα προϊόντα, για να δικαιούνται κοινοτικής ενισχύσεως, πρέπει να είναι χρησιμοποιήσιμα για τη διατροφή ζώων.

20 Το τελευταίο επιχείρημα του προσφεύγοντος, που αφορά την καλή πίστη και την ανυπαιτιότητα της ενδιαφερόμενης επιχειρήσεως, είναι επίσης αλυσιτελές, καθόσον πρόκειται για τον έλεγχο αν συντρέχουν ή όχι ορισμένες προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η χορήγηση ενισχύσεως. Ως προς το σημείο αυτό αρκεί η διαπίστωση ότι η ολλανδική κυβέρνηση δεν έχει αποδείξει ότι η καλή πίστη της επιχειρήσεως απαλλάσσει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος από την τήρηση των όρων χορηγήσεως της ενισχύσεως.

21 Δεδομένου ότι εν προκειμένω δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τους κανονισμούς που διέπουν το θέμα, έπεται ότι το κύριο αίτημα του προσφεύγοντος πρέπει να απορριφθεί.

22 Ως προς το επικουρικό αίτημα, με το οποίο ζητείται να εκκαθαριστεί τουλάχιστον εν μέρει το εν λόγω κονδύλιο του λογαριασμού, σημειώνεται ότι το έγγραφο της 20ής Νοεμβρίου 1974, το οποίο απηύθυνε η διεύθυνση της γενικής επιθεωρήσεως του ολλανδικού υπουργείου γεωργίας και αλιείας προς το Pro-

duktschap voor Veevoeder και το οποίο προσκόμισε η Επιτροπή με τις απαντήσεις της στα ερωτήματα του Δικαστηρίου πριν από τη συνεδρίαση, αναφέρει ότι τα 60 000 κιλά μολυσμένου αμύλου είχαν αναμιχθεί με 173 000 κιλά αμύλου άλλης προελεύσεως. Πράγματι, στο έγγραφο αυτό η υπηρεσία του υπουργείου δηλώνει τα ακόλουθα:

«τα 60 000 κιλά αμύλου αραβοσίτου Amijel (το μολυσμένο άμυλο) είχαν αναμιχθεί με 173 000 κιλά αμύλου άλλης προελεύσεως και είχαν χρησιμοποιηθεί ταυτόχρονα μεταξύ 28ης Μαΐου 1974 και 13ης Ιουλίου 1974 σε τρία παραγωγικά συγκροτήματα για να μεταποιηθούν σε:

— πλήρεις τροφές για ζώα	7 385 300 κιλά
— προμείγματα	16 700 κιλά
— τροφές για γουνοφόρα ζώα	42 400 κιλά
	7 444 400 κιλά»

23 Το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού επιβεβαιώνεται από άλλο έγγραφο της 27ης Νοεμβρίου 1974, το οποίο απέστειλε προς το Produktschap voor Veevoerder το Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten, και στο οποίο υπενθυμίζεται η δήλωση της επιχειρήσεως κατά την οποία η παρτίδα αμύλου αραβοσίτου Amijel που περιείχε υδράργυρο «ενσωματώθηκε σε 7 385 000 κιλά τροφών θηλασμού κατά την περίοδο από 28 Μαΐου 1974 μέχρι 13 Ιουλίου 1974». Επί πλέον, κατά την προφορική διαδικασία, οι διάδικοι παραδέχθηκαν ότι, σύμφωνα με τις αναλύσεις που διενεργήθηκαν σε 24 δείγματα του κατασχεμένου προϊόντος, τα 21 από αυτά περιείχαν φαινυλοξικό υδράργυρο.

24 Από τα περιστατικά αυτά συνάγεται ότι, κατόπιν της αναμείξεως των δύο παρτίδων αμύλου, μολύνθηκε το σύνολο της σύνθετης τροφής που είχε παραχθεί κατά την κρίσιμη χρονική περίοδο. Εν πάση περιπτώσει, όπως ορθώς ισχυρίζεται η Επιτροπή, στην προκειμένη περίπτωση δεν είναι δυνατό να γίνει διάκριση μεταξύ μολυσμένου και μη μολυσμένου προϊόντος καθώς και να εξακριβωθούν οι αντίστοιχες ποσότητες.

25 Επομένως, συνάγεται το συμπέρασμα ότι το επικουρικό αίτημα του προσφεύγοντος πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

26 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή το προσφεύγον ηττήθηκε πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Διά ταύτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

κρίνει και αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στα δικαστικά έξοδα.

Mertens de Wilmars Pescatore O'Keeffe Everling
Mackenzie Stuart Bosco Koopmans Due Bahlmann

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Μαρτίου 1983.

Ο γραμματέας
P. Heim

Ο πρόεδρος
J. Mertens de Wilmars

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIMONE ROZÈS ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1983 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Με προσφυγή που πρωτοκολλήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 1982, η κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών ζητεί από το Δικαστήριο να ακυρώσει μία απόφαση της Επιτροπής (81/1047 της 16ης Νοεμβρίου 1981), καθόσον, κατά την εκκαθάριση των λογαριασμών που υπέβαλε το κράτος μέλος αυτό στο πλαίσιο των δαπανών του οικονομικού έτους 1974 που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΠΕ (FEOGA), τμήμα εγγυήσεων, η Επιτροπή απέκλεισε ποσό 4 255 409,86 φιορινίων το οποίο αφορούσε ενίσχυση για τη μεταποίηση αποκορυφω-

1 — Μετάφραση από τα γαλλικά.